

sacramentarium (Benedictini coenobii), quod juxta Martene (1) Leone IV vetustius est, quippe quod, ut cætera sacramentaria, ann. 790 conscriptum est: in illo autem sacramentario jejuniū Assumptionis festivitati præmittendum sancitur. Re namque vera vel ab ipso sæc. vi in Gallia solemnitas Assumptionis cum vigilia celebratur; siquidem Gregorius turonensis ait: « Hæc festivitas sacra mediante mense undecimo celebratur. Nunc in oratorio Marianensi Arvernii territorii ejus reliquiae continentur. Adveniente vero hac festivitate, ego ad celebrandas vigilias ad eum accessi (2). » Ad diem xiv augusti martyrologium Bedæ posteriori ætate de jejunio hoc mentionem facit. Ast verum ne in exploratissima re multus videar, pervigiliū atque jejuniū Assumptioni festivitati præcedens *ab immemorabili* fuisse in Ecclesia institutum, luculentissime patet. Toto proinde cœlo Joannem Tsonto fefellit opinio, singulatim opinantem, jejunii hujus Leonem IV fuisse auctorem, secus ac nos evincendum assumpsimus.

IV. DIFFICULTAS

contra idem caput, n. 4.

1. Adversarii micantissimo romanæ Ecclesiæ nitore perculsi, aliam quam ex eodem capite sumunt, difficultatem urgere nituntur. Ab Officio romano, inquiunt, pro Virginis Assumptione capitulū argumentum. Quod si verum dicere malis, nullum prorsus habere potest robur. In eo siquidem

(1) Cons. E. Martene de antiqu. Eccl. ritib. l. iv, cap. 83.

Officio lectiones D. Marcellini testantur, hunc Papam diis falsis thuris honorem tulisse; quum isthæc opinio, magna illustrum DD. caterva testante, penitus obsoleverit.

Ulro libenterque fatemur, in Officio romano quoad lapsum D. Marcellini gravem omnibusque sapientibus claram irrepisse mendam. Quare minutam elucubravimus orationem qua D. Marcellinum a quavis idolatriæ macula expertem declarare pro virili sategimus. At perpendendum nobis est: quantumvis Breviarium Romanum summa prosequi debeamus devotione ac observantia quoad ipsa pariter historica facta: « attamen ita ut vetitum existimari non possit, debita cum modestia et gravi fundamento quæ occurrunt in factis historicis, difficultates exponere, easque judicio Sedis Apostolicæ supponere, ut eorum veritatem et robur perpendat, si quando manus iterum admovetur ad Breviarii Romani correctionem. » Ita Benedictus XIV (3). Quare nos tanti sapientis viri, tantique rom. Præsulis auctoritate pellecti ad S. R. Congregationem nuper memoratam latinam demisimus monographiam de commentitio lapsu D. Marcellini pertractantem. Unde, sicut Ecclesia vel Pius V in Officio Assumptionis ex secundo nocturno lectiones Pseudo-Hieronymi qui Assumptionem in dubium vertit, expunxit; sic gerere se poterit quoad div. Marcellini lapsum.

2. De historia tamen assumptæ Virginis non idem ferendum est judi-

(2) De gloria Mart. lib. i, cap. iv.

(3) De SS. Beatificat., lib. iv, p. 2, c. 13.

cium: illa namque Virginis Assumptio nedum pertinet ad historiam, prout lapsus div. Marcellini, in qua irepere possunt errores; verum etiam ecclesiasticum cultum attingit, in quo, Deo Ecclesiam suam protegente, nulla prorsus errata contingunt. Res per se loquitur. Ecclesia romana div. Marcellinum beatifica visione perfruentem colit, neque hic cultus ad historica porrigitur adminicula. Virginis autem Assumptionem rom. Ecclesia veneratur, ita, ut de hoc historico facto, de Virgine scilicet in anima et corpore in cœlum assumpta, suus omnino cultus versetur.

3. Auctores insuper utriusque historiæ in rom. Officio sunt apprime distinguendi. Prior enim (auctor scilicet historiæ div. Marcellini) est incognitus et ideo fortassis rerum historicarum nescius; et posterior (nimur auctor Assumptionis historiæ) est agnitus omnino, cuius tantummodo nomen grandis auctoritas est: DD. Joannes Damascenus et Bernardus. Addendum insuper est, quod historia div. Marcellini dumtaxat ab Officio referatur, quin Ecclesia, Patres cæterique Doctores viva voce hunc lapsum unquam memorarint. Sed Assumptionis historia nedum in Officio, verum et in aliis sexcentis publicis actis rom. Ecclesia semper agnovit, et adeo venerata est, ut de manu ad manum, qualiter eam exceptit, ad præsentem usque tradiderit ætatem. Nec satis: infinitis namque propemodum monumentis mirifice commonitur, nec non innumerabilibus congruentiae momentis harmonice declaratur.

(1) Tom. iii in 3 p. S. Thomæ, disp. 227, c. 3.

Hinc misera detecta mariomastigarum æquivocatione, totum ruit argumentum inde confectum.

V. DIFFICULTAS

contra idem caput, n. 5.

1. Nihilominus adversarii pergunt, cum contra petram infrangibilem more suo plura torserint insana rabie tela. Assequi non possumus quod in fine capituli dicitur, auctoritatem nempe rom. Ecclesiæ, quoniam Assumptionis veritatem deduxit in præmix, agnoscendam esse firmarem. Etenim qui plane hospes in disciplinis theologicis non sit, optime noverit, Ecclesiam in his instituendis quæ ad cultum et consuetudinem spectant, ratione aut probabili aut probabili posse moveri, prout vel ipse Vasquezius animadvertisit (1). Quæ cum ita se habeant, liquidum fit, auctoritatem rom. Ecclesiæ firmarem non esse, quum pariter eam moveat ratio præxeos.

Falluntur et fallunt. Doctrina rom. Ecclesiæ super firmam innititur basin. Doctrina igitur et praxis ejusdem super firmarem basin debet inniti. Ratio liquet in illo apud physicos vulgato axiomate: *Vis unita fortior*. Quoad autem Vasquezii doctrinam, haec id unum evincit, usum sive præmix Ecclesiæ in se spectatam minime constituere catholicum dogma, neque istud necessario supponere, id quod et ipsimet sentimus. At exinde nequit inferri, præmix illam atque consuetudinem nullius esse momenti. Re sane vera. Sæpius Ecclesiæ PP. atque DD. ex universali consuetudine deducebant doctrinam Ecclesiæ quoad articulum

quempiam. Sic hippoensis Præsul ex praxi tingendi puerulos colligebat aduersus pelagianos doctrinam in Ecclesia receptam tum de propagatione peccati originalis in ipsis, tum de baptismi necessitate ad illud eluendum (1).

Ex his ulla absque ambage novimus, doctrinam rom. Ecclesiæ cum ejus praxi conjunctam majus acquirere robur, vita pollentem loqui ac ferme moveri.

VI. DIFFICULTAS

*contra idem caput, n. 1
sive prænotionem.*

1. Contigit, me tamen invito, ut thesin hanc, priusquam transiret ad typos, oculo retorto quidam ætatis nostræ neologus percurserit, qui minime veritus est in fronte capit is hujuscem conserbem: *Redolet papismum.*

Praefato neologo istud quod hoc repetam, breve transmisi responsum: Rideam, amice, an doleam? plane gratuitam inficiar assertionem quæ solis innititur malevolorum in inclitam rom. Ecclesiam præjudiciis quæ certo deponerent, si veritati apprime stuperent. Huic namque Sedi cuncta Deus sua concredidit eloquia, et tanta illam auctoritate munivit, ut omnium PP., omnium DD., omniumque dicceseon auctoritates ab illa promanarent, dependerent, totamque mutuantur ab illa Ecclesia firmitatem. Habent episcopi assignatos greges, singuli singulos; rom. Pontifici universi crediti, uni unus: et non modo

(1) Lib. vi contra Julian., cap. 19, n. 6.

ovium, sed et pastorum omnium unus ipse pastor. Unde id probem, quæris? ex verbo Domini: *Pasce agnos meos, pasce oves meas.* Quis est igitur rom. Præsul? primatu Abel, gubernatu Noe, patriarchatu Abraham, ordine Melchisedech, dignitate Aaron, auctoritate Moyses, judicatu Samuel, potestate Petrus, unctione Christus. Quæ citra dubitationem duo digna notatu offerunt: 1º Ad rom. Sedem hæreticos ac sectarios omnes acatholicos tamquam ad lydium lapidem provocare summopere præstat, ut erroris arguantur in his omnibus quibus ab ecclesiastica doctrina desciscunt; 2º Plurimum refert, si in limine veritatum omnium illa rom. Sedis auctoritas in qua omnes veritates tamquam rutili splendores cooriri dignoscuntur, fundamenti instar et potioris ac vitalis, ut sic dicam, partis collocetur, quemadmodum in illa perperam intellecta prænotione disponere tenuitate satis-

gimus.

2. Neque negotium quibusdam facessat, quod unius rom. Ecclesiæ auctoritas (et de hoc pariter conqueri neologus videbatur) plene sufficiat ad aliquam doctrinam constabiliendam. Si namque rom. Ecclesia sit ecclesiæ omnium centrum, matrix atque magistra; si Ecclesia rom. apostolica sit, et quidem ab ipso apostolorum principe fundata; cum insuper ea sit, in quam, ut loquitur Tertullianus, Petrus, Joannes et Paulus « totam doctrinam cum sanguine profuderunt, quæque legem et prophetas cum evangelicis et apostolicis litteris miscet, et inde potat fidem (2); » si

(2) De Præscript., cap. 36.

demum ea sit, ad quam ecclesiæ omnes sive ad dubia discutienda, sive ad hæreses retundendas, sive ad veritates agnoscendas confugiant, liquet abunde quanta polleat auctoritate rom. Sedes, adeo, ut sola ipsiusmet doctrina vel traditio ad aliquam veritatem in fidelium corde gignendam omnino sufficiat. Exinde factum est, ut protestantes qui rom. Ecclesiæ traditionem respuunt, nunquam sibi circa doctrinam orthodoxam constiterint. Ipsi susdeque cuncta permiscentes, babelicam dictis factisque turrim ædificant; unde Lutherus a Calvinio et Calvinus a Luthero discordat....

VII. DIFFICULTAS

contra totum idem caput.

1. Negativam sententiam, urgent adversarii, plerique strenue propugnarunt. Sic ann. 1668 quum ex Uuardini martyrologii variatione magna canonicos inter parisiensis Metropolitanæ concertatio exarserit, acriter tunc temporis Claudius July et Joannes Launojus contra Nicolaum Billarium et Jacobum Gaudinum, integralem Virginis Assumptionem viriliter asserentes, viriliter decertarunt (1). Et tamen negativam hanc sententiam rom. Ecclesia nunquam theologica nota multavit; saltem proinde toleravit.

Hoc sin minus impium, temerarium arbitror. Nunquam ad censuram plectendam romana devenit Ecclesia, tum ne damnaret quempiam bona fide contradicentem, tum quia nunquam

(1) Confer Jo. Launojum in op.: *Judicium de controversia super exscribendo parisiensis ecclesiae*

negativa sententia recruduit, sed potius sensim paulatimque refriguit, donec silentio contumulata penitus obsolevit. Et in hanc sententiam negativam quot incliti scriptores insurrexerunt eruditissimis monologiis? Quin imo in Gallia, memoratae controversiae loco, post indultum Card. Capraræ, 9 aprilis 1802, ex concessione Summi Pontificis Pii VII quatuor tantummodo festa de præcepto pro fidelibus supersunt, quæ inter Assumptio B. Virg. Mariæ. Hac agendatione quid sibi voluit rom. Pontifex, nisi ut implicite negativam sententiam reprobaret, et adfirmativam eotam speciali modo tueretur? qualiter ergo negativam sententiam rom. Ecclesia toleravit? Sed neologorum vafritiem laudamus: pro ipsis toleratum est idem ac *reprobatum*.

VIII. DIFFICULTAS

contra 2 caput, n. 2.

1. Hac de re veritas historica nutat. Simplici namque mentis obtutu concipi nequit, qualiter apostoli ad Assumptionem Virginis agnoscendam uno eodemque loco, nec non uno eodemque tempore coiverint, dum ad animarum punctionem totum penitus orbem peragabant.

Isthæc difficultas quam plenis buccis adversarii crepant, magni sane roboris esset, si humano tantum consilio res fortasse contigerit. Dei tamen digitus in portento tam magno et mirifico deesse nequibat. Unde si adversariorum difficultati paulisper in-

Martyrologio exorta. Lauduni an. 1670 et iterum Parisi an. 1671.

dulgeamus, in tetterimam contra diuinam Omnipotentiam blasphemiam dilabemur. Nec id cuiquam impossibile videri debet; similia namque portenta divinam Virtutem operatam fuisse sacra volumina commemorant. Habacuc prophetam ex Palæstina in Babylonem angelus in momento temporis per capillum transtulit (1). Rursus angelico ministerio factum est, ut Philippus Christi discipulus, velut per aera deportatus nobili eunicho consociaretur, eoque baptizato, ad suos in Azotum confestim rediret (2). Elias Thesbites ex omnium oculis subito raptus et igneo curru exceptus in loca remotissima delatus est, ac demum post multa sæcula in monte Thabor una cum Christo visus est. Ad eumdem modum angelus Domini subito et quasi in ictu oculi transferre potuit Christi apostolos et discipulos alios ex diversis mundi partibus, eademque celeritate referre. Id non potuit quidem humana, potuit quidem Omnipotentis et Omnitentis virtus. Id quoque voluit Deus miraculorum patrator, ut apostoli ac discipuli Virginis Assumptionem sua ubilibet auctoritate testarentur.

2. Verum clara res est. Unde diversam plane semitam ineunt adversarii, ut suis placitis adhærerent. Omnes apostolos (inquiunt) ob Assumptionem Deiparentis in unum eumdemque locum convenisse fateamur. Nonne mirabile factum in sac. Bibliis inseruissent?

Hanc objectionem urgentes adversarii, rerum theologicarum prorsum ignaros se produnt. Enim vero si

(1) Daniel. cap. ult.

(2) Act. Apost. viii.

apostoli Virginis Assumptionem *Verbo Scripto* nullatenus inseruerint, in *Verbo Tradito* cujus in 1^a parte sermone late fuit, eam nobis unanimiter reliquerunt. Porro tum Scripturæ, tum Traditioni eamdem probandi vim inesse theologi uno ore fatentur. Nulla autem nostra refert rationem agnoscere quam agiographi tenuere scriptores, quare in *Verbo Tradito* quam *Scripto* veritatem hanc relictam esse maluerint. In *rebus enim liberis*, ait magister angelicus, *tota ratio operati est voluntas operantis*. Licet id factum, ut ego hac in re quid sentiam, singularem patefacit œconomiam qua voluit Spiritus sanctus ostendere, per traditionem Virginis prærogativam diffundi summopere congruisse, ut illud verbum ex ipsa Domini ancilla prolatum speciali ratione consummaretur: *Beatam me dicent omnes generationes* (3).

IX. DIFFICULTAS

contra idem caput, nn. 3-4.

1. Historia Juvenalis Patriarchæ jerosolymitani nititur infimo fundamento: ergo Virginis Assumptio infirma veritas est. Sribit enim P. Le Quien: « Marcianum et Pulcheriam certiores factos esse a Juvenali Patriarcha jerosolymitano de Deiparæ Virginis Assumptione neutiquam ausim inficiari, ut nec affirmari: hæc proinde conficta esse ab eodem Juvenale, ac commentitia illa scripta quæ ab eo producta fuisse ad obtinendum Palæstinæ principatum, Leo Magnus

(3) Cant., Luc. i.

queritur in epistola ad Maximum Antiochenum (1). »

Historia Juvenalis nulla potest ratione contemni. Siquidem magni nominis scriptores, ut in thesi monimus, historiam hanc ulla sine dubitatione referunt et explicant. Eo vel magis quod in ea nulla prorsus menda, nullus irrepserit error. Consule capp. 14 et 15 historiæ ecclesiasticæ Nicephori Callixti, ubi Oratio Juvenalis reperitur habita in Concilio chalcedoniansan. 451 coram Marciano et Pulcheria. Cæterum quicquid hac de re sit, veritatem Assumptionis maximopere commendat Ecclesia. Unde sic: Virginis Assumptio infirma veritas est: catholica proinde fefellit Ecclesia; et sic fefellerit, non est *columna et firmamentum veritatis*. Est autem *columna et firmamentum veritatis* Ecclesia. Non igitur infirma veritas est Assumptio Virginis.

2. Insistunt adversarii et dicunt: apostolica traditio de Virginis Assumptione nullum habet robur, nullam firmitatem. In suis enim scriptis nusquam hanc nobis veritatem apostoli tradiderunt.

Responsio in promptu est. Traditionis nomen genericum est; complectitur enim quidquid a primævo aliquo instituto dicit originem, sive hoc scriptis, sive viva voce, sive praxi ad nos pervenerit. Exinde triplex distinguuntur traditionis species, *scripta*, *oralis* et *practica*. Immo nos coarctamus ad severiorem sensum vocem traditionis, quatenus ea significamus

(1) Pag. 879, tom. sec. Damas. op.

(2) Annal. an. 109, nn. 51-65, tom. ii, pp. 58-63.

(3) De Script. Eccl. tom. vii, pag. 27.

(4) Hist. Eccl. Vet. et Nov. Testament., v. 5, pag. 493 seqq.

illud quod sola viva voce et praxi ad posteros transmissum est, neque in canonice Scripturis continetur, quamvis postea scriptis documentisque fuerit consignatum. Hisce prælibatis, apostolica traditio de Assumptione Deiparentis haud scripta est, sed oralis et practica; unde sic tota diluitur quæstio.

X. DIFFICULTAS

contra idem caput, n. 7.

1. Ulterius progrediuntur adversarii. Apud omnes liquido constat, nullum prorsus in ævo apostolico suppetere testimonium, quod de Virginis Assumptione loquatur. Et si forte laudetur Areopagita, textum allatum critici plene commentitum autumant, ut omnium primus Laurentius Valla, et post ipsum Erasmus, quibus Lutherus et maxima novatorum pars, Marinus et Launojus adhæserunt. Ergo.

Ista quæ præponuntur, sunt potius magna magnorum deliramenta doctorum. Libros enim areopagiticos semper habuere genuinos nec summi dumtaxat Pontifices, doctores ac scholæ, verum et in prima litterarum instaurazione Bessarion et Mars. Ficinus et Picus Mirandulanus et Budæus in græcis longe peritissimus. Pro istorum genuitate librorum acriter dimicarunt Baronius (2), Bellarmenus (3), Natalis ab Alexandro (4), Bilius (5), Lausselius (6), Bocherius doctor sorbonicus (7), Lessius (8): neque silentio prætereundi Martinus

(5) Observ. Sacr. lib. i, cap. 23.

(6) De Dionysio Areop. ejusq. Script., vol. ii, pag. 234 seqq.

(7) Epist. ad Lausselium pag. 292 seqq.

(8) Epist. ad Lausselium pp. 297-298.

Del Rio (1), Holloix (2), cl. auctor Anonymus e Gallia (3), aliique non pauci. Verum cum de horum authentia superiori ævo pene conclamatum esse videretur, tunc doctissimus Lumperus Ord. S. Benedicti eodem labente sæculo, expensis utriusque partis rationibus, rem definire non est ausus, animique dubitatione peperit. « En potiora, » inquit, « quæ detegere potui partis utriusque momenta. Neutra, quantum opinor, invicta probatur vel oppugnat. Sentiat, per me licet, quod quisque sibi probabilius adverterit, aut veritati propinquum magis. »

Sed quisquis genuinus sit auctor, opera quæ Dionysio areopagite tribuuntur, summa penes quoslibet auctoritate pollent; et ex eo Sarpius ita perstringit Em^{us} Sforza Pallavicinus: « Il dire quasi manifesto che l'autore di tali libri non si sa chi sia, è un disprezzare il giudizio dei SS. Dottori, de' generali Concilii, e de' sommi Pontefici da molti anni per l'addietro. Imperocchè S. Gregorio sotto il nome di Dionigi, chiamato quivi da lui *antico e venerabile Padre*, allegò quei libri nel l'omelia 34, e di poi fecero lo stesso S. Marco pontefice e martire nel Concilio romano, S. Agatone pontefice nell'epistola a Costantino IV imperatore, il sesto sinodo nell'azione iv, ed il settimo nell'azione ii, Nicolò I in una epistola a Michele imperatore, S. Massimo monaco e martire, S. Tommaso gli ha rive-

« riti e commendati per tali... Dato che lo scrittore non fosse l'Areopagita, ma qualche altro antico (del che l'autorità di Gregorio non lascia dubbio), senza fallo bastava la venerazione rendutasi loro dalla Chiesa per tanti secoli, acciocchè il Concilio non si dovesse vergognare di prendere una voce (Gerarchia) adatta all'intento suo (4). » Propterea, quamquam horum auctor librorum nonnisi ante quartam vel quintam Ecclesiae ætatem juxta recentiorum criticorum placitum incluerit, maximam sibi tamen apud universos religionis cultores auctoritatem existimationemque conciliavit.

2. Δπορφύρον sive *Apocryphum* occultum quidpiam significat, unde solet apocryphus appellari liber, qui non ejus est auctoris cui tribuitur, sed alterius ignoti. Apud veteres PP. apocryphi dicuntur libri qui vel continent doctrinam catholicæ adversam aut suspectam: quo sensu Gelasius I in romano Concilio apocryphos nuncupat libros Clementis Alexandrini, Origenis, etc.; vel qui in canonem Scripturarum non sunt ab Ecclesia recepti. Verum, primo sensu libri areopagitici recensentur; et ideo nullum continent errorem, secus ac plerique protestantes recentiores autamarint: Dionysii operibus tribuere consueverunt propensionem quandam inpseudo-mysticismum neo-platonicae scholæ Plotini et Procli; imo in pantheismum ipsum (5). Quare libri san-

cti Dionysii, magna temporum antiquitate pollentes, nullumque prorsus errorem sectantes, locupletissimum et ineluctabile pro Assumptione Virginis argumentum suppeditant.

3. Nec acquiescunt adversarii; dicunt enim: allatum Areopagitæ textum Hilduinus de sepulcro dominico intelligi voluit. Matthæus Galenus in præfatione ad D. Dionysium areopagitam eadem verbâ de ædibus divi Joannis accipienda putavit.

Ast bona meliorque veterum scriptorum pars de B. M. V. tumulo illa verba passim explicavit: unde memorati scriptores parvi faciendi sunt. Nostræ sententiæ utroque police subscripsit et Andreas cretensis (1), et Epiphanius presbyter CP. (2), et Metaphrastes (3), et Euthymius (4), et S. Maximus (5), et Glycas (6), et S. Thomas a Villanova (7), et S. Carolus Borromæus (8), et Baronius (9). Quocirca D. Joannes Damascenus inquit: « Aderant una cum apostolis sanctissimus Timotheus primus episcopus Ephesiorum, et Dionysius areopagita, sicut ipse testatur, etc. (10). »

4. Saltem præfatus textus, urgent adversarii, magna perfunditur obscuritate. Nullum proinde testimonium quod satis aperte doceat Assumptionem, ætas apostolica præbet.

Et isthæcevanescit difficultas. Quandoquidem si memorato in textu aliquot minus clara videantur, multiplici ex causa id repeti potest, ac 1° ex linguae indole in qua editus fuit; 2° ex

peculiaribus dicendi formis quæ ita obtinuere temporibus; 3° ex illius versione in qua sæpe res claræ fiunt obscuræ; 4° ex magna denique temporum longitudine, qua fit ut testimonia Patrum quo remotiora, eo obscuriora; quo vero propiora, eo etiam clariora magisque distincta concipiuntur, uti vere contingit in re de qua versamur. Ad eum propemodum quo in tabula quæ refert prospectivam, objecta quæ magis proxima repræsentantur, distincte cum omnibus suis lineamentis ac vividioribus coloribus pinguntur; minus vero distincte, quæ magis dissita, donec in vagam desinant ac languidam effigiem. Nil proinde mirum, si nequaquam Areopagitæ textus Assumptionem luculentissime declarat, omniq[ue] fulgeat perspicuitate, quum in re catholica jugiter obscura clara præcesserint. Sane pulcherrima hanc in rem verba sunt quæ habet D. Gregorius nazianzenus, de Trinitate disserens: « Sic enim, » inquit, « se res habet. Vetus testamentum Patrem aperte prædicabat, Filium obscurius: novum autem nobis Filium perspicue ostendit, et Spiritus sancti divinitatem subobscure quodammodo indicavit. Nunc vero Spiritus ipse nobiscum versatur, seque nobis apertius declarat. Neque enim tutum erat, Patris divinitate nondum confessa, Filium aperte prædicari: nec, Filii divinitate nondum admissa, Spiritum sanctum, velut gravorem quandam, si ita loqui fas est,

(1) *Vindiciae Areopagiticæ*.

(2) *De Vit. et operib. S. Dionysii*.

(3) *Dissert. sur S. Denis l'Areop.* p. 1, sect. xi, cap. 1, art. 2, § 4.

(4) *Stor. del Conc. di Trento*, lib. 21, cap. 13.

(5) Ita Saint-René Taillandier in *opp. Scot-Erigène*, Strasbourg 1843, part. 3, ch. 1; Rousset, *Hist. de la philosophie du Moyen-âge*, Paris 1842, t. 1, ch. II.

(1) *Serm. de Dorm. S. Mariæ*.

(2) *Serm. de eadem*.

(3) *Ad diem 15 August.*

(4) *Hist.*

(5) *In Scholion.*

(6) *Pars III Ann.*

(7) *Conc. IV de Assumpt.* p. 2.

(8) *Hom. vol. IV.* (9) *Ad an. 48.*

(10) *Orat. II de Assumpt.*

sarcinam nobis ingeri: ne aliqui, velut cibis ultra vires gravati, ac solis radiis hebetes oculos adjacentes, iis quoque, quibus praediti eramus, viribus periclitaremur: quin tacitis potius accessionibus, et ut David loquitur, ascensionibus, atque ex gloria in gloriam progressionibus et incrementis Trinitatis lumen splendoribus illucesceret. » Quam ob rem, licet pro vetustate temporum veterissimi Patres obscurius locuti videantur, solidum tamen nobis oggerunt veritatis argumentum: parva namque lux sive matutina sive vespertina, solem sive nascientem sive morientem pandit, qui toto in orbe micantissima radiorum spicula vibrat.

XI. DIFFICULTAS

contra caput 3, n. 5.

1. Momenta tertii capituli omnino colliduntur, quum latina et græca Ecclesiæ Virginis Assumptionem haud semper agnoverint. Etenim martyrologium Usuardi pluribus in ecclesiis obtinuit, non excepta romana, si Pagio fidem præstare velimus, prout ille testatur in critice ad Baronium (1): « Martyrologio Usuardi avito romana Ecclesia usa est ante recentius Romanum, teste Molano in Præfatione ad Martyrologium Usuardi. » Verum, Usuardus Ord. S. Benedicti e monasterio S. Germani parisiensis, qui circiter an. 877 floruit, quique martyrologium ab anno 860 ad an. 867 edidit, ad kalendas xviii hæc habet: « Dormitione sanctæ Dei Genitricis Mariæ, cuius sanctissimum Corpus etsi non inve-

(1) Ad ann. Christ. 778, num. 4.

natur super terram, tamen pia mater Ecclesia ejus venerabilem memoriam sic festivam agit, ut pro conditione carnis eam migrasse non dubitet. Quo autem venerabile illud Spiritus sancti templum nutu et consilio divino occultum sit, plus elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire, quam aliquid frivolum et apocryphum inde texendo docere. » Sic Deiparentis Assumptionem in dubium vertit.— Huic plane cohæret div. Ado viennensis archiepiscopus, qui, rege Carolo Calvo imp. Caroli magni nepote, præfulsit. Hac de re gemino in libro mentionem ipse fecit, hoc est in suo martyrologio ad kalendas xviii septembribus, et in libello quem inscripsit: *De festivitatibus apostolorum*, ubi ad idus vi septembribus tradit: « Cujus (Mariæ) dormitionem xviii kalendas septembribus omnis celebrat Ecclesia: cujus ut sacram corpus non invenitur supra terram, sic nec B. Moysis sepulcrum, quem sacra Scriptura dicit a Domino sepultum. Tamen pia mater Ecclesia, quæ suis observationibus integerrima fide fundata consistit, ejus venerabilem memoriam sic festivam agit, ut pro carnis conditione eam migrasse non dubitet. Ubi autem venerabile Spiritus sancti templum illud, idest caro ipsius beatæ Virginis Mariæ, divino nutu et consilio occultatum sit, magis elegit sobrietas Ecclesiæ cum pietate nescire, quam aliquid frivolum et apocryphum inde tenendo docere. Sufficiunt enim ei ad sanctitatem et vitam Virginis et Matris Domini commendandam Evangelistarum testimonia, nec de ea quærere ultra necessarium putat. » Utriusque vero et alia

consonant martyrologia, de quibus Sollerius in notis ad Martyrologium Usuardi (1).

Ast infelicem laborum suorum extitum sortiti sunt adversarii: in tanta enim historiæ atque critices qua fruimur luce protinus evanescit difficultas. Ultro fatemur, Usuardum et Adonem in suis martyrologiis hac super redunditasse; verum Sophronii sermone de Assumpt., qui inter opera D. Hieronymi reperitur, decepti sunt. Eæ namque litteræ quæ ad Eustochium Paulamque de B. Virginis obitu nomine D. Hieronymi circumferuntur, et operibus ejus attexuntur, non sunt D. Hieronymi, sed Sophronii, ut omnes communiter tenent. Vel certe quispiam ex recentioribus (vereor ne sit Erasmus) illa verba in sermone Sophronii audacter inseruit, quemadmodum graviter affirmat, curateque probat card. Cæsar Baronius ad annum Domini 48, ubi quicquid in illis ementitis scriptis continetur, solide refutat. Ille Usuardum increpat, quia vigiliam festi 15 augusti *vigiliam Assumptionis* vocat, et postea nuncupat festum « Dormitionem sanctæ Dei Genitricis Mariæ. Unde quæso vobis ista nomenclatura noviter usurpata, ut Dormitionem, non Assumptionem dicatis, cum præsertim pridie ejus diei ambo dixissetis (Usuardum alloquitur et Adonem): Vigilia Assumptionis? Cur non potius vestra sententia Vigilia Dormitionis? Cur hæc inconstantia sermonis? Cogor equidem cum Apostolo dicere: *Currebatis bene: quis vos impedivit?* » Ad quæ Baronii verba

(1) Tom. vii, mens. Junii in contin. magni Operis Bollandiani.

sic Florentinus: « Et fortasse Baronius in Adonem et Usuardum excanduit non tantum pro *Dormitionis* voce, quam quod cum voce mortem tantum naturali ordine significante Usuardus de ipsa Assumptione dubiam quodammodo Ecclesiam fuisse demonstret contra fidem antiquarum cærenomiarum (2). »

Insuper: Usuardi et Adonis judicium negativum est. Siquidem affirmant, se ignorare ubi B. M. Virginis exuviae reperiantur, nullo modo prorsus easdem in cælum fuisse inlatas absolute negant. Nec utriusque martyrologium universa tenuit Ecclesia: utriusque proin sententia parvi facienda nobis est. Sic in martyrologio Usuardi recensetur inter sanctos Eusebius cæsariensis, quem, ut ait D. Hieronymus (3), arianum, imo arianorum principem fuisse constat: tamen, cum huic nunquam Ecclesia tota consenserit, in sanctorum albo nunquam Eusebius inclaruit. Cæterum a Bollandistis (4), ut ea quæ in bibliotheca romana inveniuntur, omittam, prope innumera quæ Marianam concelebrant Assumptionem, martyrologia commemorantur. Sed de his in thesi sermo generatim fuit.

2. Nos non præterit, adversarios conari vim hujus argumenti enervare, dicendo: Joannes Launojus nostram mirifice confirmat assertionem. Hic opus confecit inscriptum: *Super exscribendo Parisiensis Ecclesie Martyrologio*. Heic Usuardi auctoritatem pluribus non infirmis momentis ad cælum extollit, ejus martyrologii an-

(2) Exerc. 5 ad diem 18 Januar.

(3) L. ii cont. Ruffin., c. 14. (4) T. vii Junii.